

Νέα σειρά ποντιακών λογογραφικών εκπομπών από την ΕΡΤ 2

. Σ Η Μ Α

Ε κ π ο μ π ή 21 (15-4-1984)

Ακούτε τη λογογραφική εκπομπή της "ανελληνίας Ένωσης Ποντιακών Σωμα-
τείων Ποντιακή Ηχώ.-Κείμενα επιμέλεια Στάθη Ευσταθιάδη.Εχογραφήσεις
Νίκου Τσαλιμίδη.-

. το σήμα οβήνει

Η Κυριακή των Βαΐων, φίλοι ακροατές, είναι μέρα χαρούμενη. Η εκκλησία
μας την παρεμβάλλει ανάμεσα στην πένθιμη περίοδο της Μεγάλης Σαρακοστής
και την εβδομάδα των παθών του Κυρίου.

Την ημέρα αυτή ο λαός του Ισραήλ υποδέχεται στα "εροσδύμα τον Σωτή-
ρα Άριστο "Βασά Βαίων και κλάδων". Σε ανάμνηση ακριβώς αυτού του γεγονό-
τος, στις εκκλησίες, την ημέρα των Βαίων, μοιράζονται στους πιστούς βάρια
και διάφορα λουλούδια.

Η ποντιακή μούσα σημαδεύει τον χαρούμενο τόνο της ημέρας των Βαίων.
Ο πόντιος λαϊκός ποιητής την νοσταλγεί τή μέρα αυτή, δίνοντας ιδιαίτερη
έμφαση στη χαρά μέσα στο σπίτι του πατέρα.

Πάντα να έτον Κερειή και πάντα τη Βαίων

πάντα να έμνε ση κυρού μ', έτον κι' άλλο καλλίον

Προσφέρει η ποντιακή μούσα και ένα σχετικό ρεφραίν, στο οποίο κυριαρχεί
πο ερωτικό αίσθημα.

Βαίων ξόν βαίων και σ' άνθεν το χωρίον

σ' όνομα σ' όνομαν εύρε, σο πόε σ' κι' άλλο καλλίον

Τόσο οι στίχοι, όσο και ο σκοπός που ακολουθεί, ανήκουν στην περιοχή
Κόρς.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ

Αλλά ας ακούσουμε τον δάσκαλο Σάββα Μαρσδόπουλο, ο οποίος θα αναφερθεί
σε επίκαιρα λογογραφικά στοιχεία της ποντιακής ζωής.

- Την ημέρα των Βαίων, μετά την απόλυση της εκκλησίας, κοριτσάκια

και αγοράκια, παρέες παρέες περιφέρονται από σπίτι σε σπίτι. Κάνουν το παιδικό αγερμό των Βαίων. (βασύνε).

Η λέξη "Βασύνω" ίσως προέρχεται από τη λέξη "Βαίων", δηλαδή, κάνω κάτι σχετικό με τη γιορτή της ημέρας και ειδικά με τα βόγια που μοιράζει η εκκλησία. Άλλοι υποστηρίζουν ότι το "βασύνω" έχει σχέση με το δόσιμο αυγών, δηλαδή από το ωβά/ωβασύνω/βασύνω.

Σημειώνουμε ότι στα κοριτσάκια και τα αγοράκια δίνουν όχι μόνο αυγά αλλά και κουλούρια "κερκέλια" που τα φτιάχνουν οι νοικοκυρές απ'ο την προηγούμενη μέρα "τ'εφτωχού τη Λαζάρ".

Αλλά τα παιδάκια αυγά περιμένουν να πάρουν κυρίως από συγγενικά τους σπίτια: από τη γιαγιά, μιά θεία, νουνά κ.λ.π.

"Τα μωρά -καθώς μου διηγούνται οι φορείς των παραδόσεων- φάλλνε και λένε:

Θεία, θεία, εσύ π'ωβόν κι'εγώ το κερκέλλ'

Υποδείχνουν δηλαδή έμμεσα να τους δοθεί αυγό, "ωβόν", γιατί το κερκέλλ' και αξία δεν έχει και φίγουρο είναι. Δίνεται τόση σημασία στη συλλογή αυγών, ώστε στο τέλος του παιδικού αγερμού γίνεται ένα είδος απολογισμού ως προς τον αριθμό των αυγών που συγκεντρώθηκαν. Διαλαλούν τα παιδιά με υπερηφάνεια.

"Εγώ εποίησα δώδεκα ωβά, εσύ πόσα εποίησες ;

Μερικά παιδιά υποδείχνουν έμμεσα και θαρρετά στη νοικοκυρά να δώσει οποσδήποτε αυγό.

"Θεία, θεία, εγώ τ'ωβόν κι'εσύ το κερκέλλ'.

Και η απάντηση της νοικοκυράς:

"Αφωρισμένε!.. ωβόν θέλτε!.. Το κερκέλλ' κι' ανείσαι σε; "

Τα ετοιμόλογα ή και πονηρά παιδιά ανταπαντούν τότε:

"Αι αν 'κί δείς με έναν ωβόν
ν'εβγαίν' τη κοσσάρας ισ'ο κώλον

Διευκρινίζουμε ότι όλα αυτά, τα παιδιά θάββ τα λένε σε στυλ "κοντι-νιού", δηλαδή σε ήχο μονότονου τραγουδιού. Κάπως έτσι: (φάλλοντας)

"Κι'αν 'κί δείς με ένας ωβόν, να βγαίν' τη κοσσάρας ισ'ο κώλον"

Προσθέτουμε ότι για τη συλλογή των αυγών οι παιδικές καρέες έχουν μαζί τους καλαθάκια και τα κερκέλλια τα περνούν σε σκοινί, που η μιά του άκρη είναι δεμένη στη μέση τους και η άλλη ελεύθερη στο χέρι.

Δαι κιάτι πέρα από τις συνήθειες των παιδιών. Στο γεύμα της γιορταστικής μέρας των βαίων και στον Πόντο, φρόντιζαν να έχουν οπωσδήποτε φάρι, θαλασσινό ή ποταμίσιο. Από τα ποταμίσια φάρια σαν πιάτο νόστιμο θεωρούνταν η πέστροφα το "αλδαπαλουχ", το οποίο προμήθευαν στις οικογένειες οι ερασιτέχνες φαρ'αδες.

. ΔΥΡΑ - ΤΡΑΓ'

(Διάφοροι παραδοσιακοί σκοποί).

. Σ Η Μ Α

Ακούσατε τη λαογραφική εικόμη της "ανελληνίας Ένωσης Ποντιακών Σωματείων - Ποντιακή Ήχώ, που γράφει και επιμελείται ο Στάθης Ευσταθιάδης.

. το σήμα σβήνει

... στις εκκλησίες, την ημέρα των βαίων, πορεύονται κατά τις πόλεις και μεθυσμένοι λαλούν.

Η "ήνη" ή "μυδα" σηκώνεται τον γογγυσμό της ημέρας των βαίων. Ο κόντας λαλεί και η "ήνη" τον ανταλλάσσει με την "ήνη" της πόλης. Η "ήνη" στη γαλήνη στο σπίτι του κόντα.

Είναι να είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη"

Είναι να είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη"

Είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη" στο σπίτι του κόντα.

Είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη"

Είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη"

Είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη" και είναι η "ήνη" στο σπίτι του κόντα.

. ΔΥΡΑ - ΤΡΑΓ'

Αλλά ως ακούσαμε τον κόντα Στάθη Ευσταθιάδη, ο οποίος με αντανάκησε σε κάποια λαογραφικά στοιχεία της παντοφής ήξης.

- Την ημέρα των βαίων, μετά τη σελήνη της εκκλησίας, πορεύονται